

13.6.2025

Pohjoisesplanadi 37:n rakennushistoria

Pohjoisesplanadi 37 on arkkitehtonisesti ja historiallisesti kerroksellinen keskustakiinteistö kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla. Pohjoisesplanadi on keskeisimpiä sijainteja Helsingissä ja Gasellin kortteli on keskeinen osa Helsingin liikekeskustaa Keskuskadun, Aleksanterinkadun ja Mikonkadun rajaamina. Rakennuksen välittömässä läheisyydessä sen eteläpuolella on Esplanadinpuisto ja Svenska Teatern. Rakennusta ei ole suojeltu, sillä voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1920.

Rakennuksessa on ollut viisi merkittävää rakennus- ja muutosvaihetta, joista kustakin on säilynyt piirteitä rakennuksen nykyasussa. Alkuperäinen rakennus vuodelta 1839 oli korkeatasoinen, empireä edustava asuinrakennus. Esplanadi alkoi jo varhain kehittyä kohti liikekeskustaa ja osassa rakennuksista oli jo alun perin liiketiloja katutasossa. Myös Pohjoisesplanadi 37:n katutason asuintilat muutettiin vuonna 1881 neljäksi liiketilaksi.

Keskustan kehittyessä rakennuksen laajentaminen tuli pian ajankohtaiseksi. Vuoden 1891 laajennuksen jälkeen rakennus edusti tyypillistä uusrenessanssityylistä asuinrakennusta, jossa alimmissa kerroksissa oli liike- ja toimistotilaa ja yläkerroksissa asuntoja. Asunnot olivat suuria ja rikkaasti koristeltuja.

Vuonna 1920 katusiipi muutettiin ja korotettiin. Katusiivessä asunnot saivat väistyä konttoritilojen tieltä, mutta pihasiiven asunnot saivat vielä jäädä. Rakennusta korotettiin kolmella kerroksella ja näissä kerroksissa oli jo modernismin pelkistystä ja niissä käytettiin betonirakenteita. Pääjulkisivu sai klassisen ulkomuodon ajan hengessä.

Viimeisin merkittävä muutos tehtiin vuonna 1929, kun kahden ensimmäisen kerroksen näyteikkunat suurennettiin nykyiselleen.

Rakennuksen muutosvaiheet kuvastavat Esplanadin ja Helsingin keskustan kehittymistä kasvavan kaupungin ydinkeskustaksi, jossa asunnot vähitellen väistyivät liike- ja toimistotilojen tieltä.

Alkuperäisestä, vuonna 1839 rakennetusta asuinrakennuksesta on säilynyt tilahahmo rakennuksen katusiiven keskiosassa. Julkisivussa vanhin osa näkyy keskirisaliitin muotona, sekä pääsisäänkäynnin ja ikkunoiden sijainneissa. Katutason liiketilat mukailevat alkuperäistä tilaratkaisua, ja etenkin tilannetta, joka syntyi, kun katutason asuintilat muutettiin liiketiloiksi vuonna 1881. Myös toisessa kerroksessa on havaittavissa

13.6.2025

alkuperäisiä huonetiloja. Merkittävä ominaispiirre on myös toisen kerroksen huomattava huonekorkeus.

Rakennuksen nykyinen hahmo on yhdistelmä 1890- ja 1920-lukujen vaiheita. Katusiipi on ulkomuodoltaan ja hahmoltaan 1920-luvun asussa, sisätilat ovat yhdistelmä rakennuksen kaikista vaiheista. Kolme ylintä kerrosta ovat peräisin 1920-luvulta. Jo rakennusaikanaan muuntojoustavaksi toimistotilaksi suunnitelluissa tiloissa on säilynyt viitteitä 1920-luvun ominaispiirteistä, etenkin ikkunoissa, vaikka väliseiniä on uusittu.

Pihasiivet ovat kauttaaltaan melko pitkälti vuoden 1891 asussa. Tilat, jotka nykytilassa on muutettu kauttaaltaan toimistotiloiksi, ovat pohjaratkaisultaan selkeästi asuntoja. Yhden pihasiiven asunnon tilahahmo alkuperäisine ovineen ja kaakeliuuneineen on säilynyt. Rakennuksen pääporras on säilynyt pitkälti 1890-luvun asussa. Sisäänkäynti mukailee alkuperäistä, vuoden 1839 ratkaisua, mutta on muutettu jo vuonna 1891. Myös pihasiiven kaksi pääporrasta ovat säilyneet hyvin 1890-luvun asuissa.

Mielenkiintoinen tilakokonaisuus on katusiiven toisessa kerroksessa, jossa on 1839 asuinrakennuksen huonetiloja ja huonekorkeus, 1890-luvun valurautaiset koristeelliset pilarit vuonna 1929 muutetut isot ikkunat.

Rakennuksen pääjulkisivu on Pohjoisesplanadin varrella, vuonna 1888 valmistuneen Wreden talon ja vuonna 1969 valmistuneen Akateemisen kirjakaupan Kirjapalatsin välissä. Rakennuksen pääjulkisivu on ulkomuodoltaan 1920-luvulta. Kolme ylintä kerrosta ovat kokonaisuudessaan vuoden 1920 rakennusvaiheesta.

Mielenkiintoinen muutos on ollut kahden alimman kerroksen julkisivumuutos vuonna 1929. Muutoksella todennäköisesti tavoiteltiin modernia ilmettä suurilla lasipinnoilla. Julkisivuratkaisu on säilynyt melko hyvin, vaikka Halosen kohdalla sisäänkäyntiä on muutettu myöhemmin. Rakennuksen kaikki ikkunat on uusittu, mutta vanhaa puitejakoa on pyritty säilyttämään.

Rakennus on 180 vuoden aikana muuttunut uuden pääkaupungin korkean virkamiehen asuintalosta puistomaisen keskusta-alueen liike- ja asuinkerrostaloksi ja lopulta ydinkeskustan toimisto- ja liikekiinteistöksi.